

Vzdělávací oblast: **Člověk a společnost**

Vzdělávací obor: Dějepis

Vyučovací předmět: **DĚJEPIS**

CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

1. Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vyučovací předmět **Dějepis** je zaměřen na kultivaci historického vědomí žáků. Ve výuce jsou žákům osvětlovány vazby a vztahy mezi historickými fakty, a tím je žákům umožněno pochopit procesy ve společnosti a zaujmout k nim stanovisko.

Obsah dějepisného učiva je uspořádán chronologicky. Ve výuce jsou probírána témata z *české i světové historie*, průběžně jsou vřazeny prvky *regionální historie*.

Vyučovací předmět **Dějepis** je vyučován na 2. stupni ZŠ. Týdenní časová dotace činí v každém ročníku 2 hodiny. V 9. ročníku je 1 hodina čerpána z disponibilní časové dotace)

Výuka probíhá v kmenových třídách, pro doplnění či zpestření výuky je k dispozici počítačová učebna, popř. učebny s audiovizuální technikou. Pro výuku dějepisů je možné využít i speciálních pracovišť zaměřených na historii (např. archivy, muzea, významné stavby aj.). Ve výjimečných případech je možné přenést výuku do terénu.

Do předmětu jsou včleněna tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Environmentální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Mediální výchova.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

Na úrovni předmětu Dějepis jsou pro utváření a rozvíjení těchto klíčových kompetencí využívány následující postupy:

- rozvíjíme u žáků schopnost číst s porozuměním verbální i ikonické texty
- vedeme žáky k tomu, aby si osvojovali termíny, zvláště specifické pro dějepis a aby je náležitě používali
- podporujeme u žáků dovednosti týkající se čtení a orientace na historické mapě a časové ose
- využíváme poznatky i z jiných oblastí k lepšímu pochopení souvislostí
- propagujeme u žáků pozitivní vztah k historii a motivujeme je k celoživotnímu vzdělávání

Kompetence k řešení problému

Na úrovni předmětu Dějepis jsou pro utváření a rozvíjení těchto klíčových kompetencí využívány následující postupy:

- seznamujeme žáky s okolnostmi historických jevů a faktů
- vedeme žáky k přemýšlení o historických situacích
- podporujeme různá řešení vycházející z logického úsudku, nastudovaného a z životní zkušenosti jednotlivce
- vytváříme situace, při kterých žáci obhajují vlastní názory, argumentují, ale také akceptují názory druhých

Kompetence komunikativní

Na úrovni předmětu Dějepis jsou pro utváření a rozvíjení těchto klíčových kompetencí využívány následující postupy:

- rozvíjíme u žáků kultivovaný ústní i písemný projev
- hledáme společně logické a výstižné formulace
- využíváme dostupné techniky pro smysluplnou komunikaci

- podporujeme spolupráci žáků
- vedeme žáka k zhodnocení komunikačního záměru partnera
- aktivně zapojujeme do procesu všechny žáky

Kompetence sociální a personální

Na úrovni předmětu Dějepis jsou pro utváření a rozvíjení těchto klíčových kompetencí využívány následující postupy:

- zdokonalujeme u žáků schopnosti spolupráce
- tvoříme u žáků hodnotový systém
- vytváříme u žáků pozitivní myšlení

Kompetence občanské

Na úrovni předmětu Dějepis jsou pro utváření a rozvíjení těchto klíčových kompetencí využívány následující postupy:

- vedeme žáky k empatii k druhým lidem
- utváříme u žáků pocity sounáležitosti s ostatními
- vysvětlujeme principy, na nichž spočívají společenské normy a zákony
- vedeme žáky k uvědomění si svých práv a povinností
- zapojujeme žáky aktivně do společenského dění
- formujeme u žáků stanoviska související s dalším rozvojem lidské společnosti a s jeho ekologickými, ale i etickými skutečnostmi

Kompetence pracovní

Na úrovni předmětu Dějepis jsou pro utváření a rozvíjení těchto klíčových kompetencí využívány následující postupy:

- argumentujeme o důležitosti vzdělání a potřebě celoživotního vzdělávání
- na konkrétních případech osvětlujeme zásadní význam vzdělávání pro vývoj a rozvoj lidské společnosti
- motivujeme žáky k využívání efektivních postupů a procesů při vlastní práci
- umožňujeme žákům porovnávat dosažené výsledky s ostatními, kriticky hodnotit vlastní práci i práci ostatních
- stanovujeme s žáky možné pracovní postupy, vedeme žáky k zodpovědnosti za vlastní volbu

3. Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu Dějepis

3. období

Očekávané výstupy z RVP ZV

ČLOVĚK V DĚJINÁCH

Žák

- uvede konkrétní příklady důležitosti dějepisných poznatků
- uvede příklady zdrojů informací o minulosti, pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány
- orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu

POČÁTKY LIDSKÉ SPOLEČNOSTI

Žák

- charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu
- objasní význam zemědělství, dobytkářství a zpracování kovů pro lidskou společnost
- uvede příklady archeologických kultur na našem území

NEJSTARŠÍ CIVILIZACE. KOŘENY EVROPSKÉ KULTURY

Žák

- rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací
- uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví
- demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem
- porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie

KŘESŤANSTVÍ A STŘEDOVĚKÁ EVROPA

Žák

- popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států
- porovná základní rysy západoevropské, byzantsko-slovanské a islámské kulturní oblasti
- objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech
- vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí, vztah křesťanství ke kacířství a jiným věroukám
- ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury

OBJEVY A DOBÝVÁNÍ. POČÁTKY NOVÉ DOBY

Žák

- vysvětlí znovuobjevení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve včetně reakce církve na tyto požadavky
- vymezí význam husitské tradice na český politický a kulturní život
- popíše a demonstruje průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky
- objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy rozdělené do řady mocenských a náboženských center a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie
- objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a objasní její důsledky
- na příkladech evropských dějin konkretizuje absolutismus, konstituční monarchie, parlamentarismus
- rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek

MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

Žák

- vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti
- objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé
- porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů
- charakterizuje emancipační úsilí významných sociálních skupin; uvede požadavky formulované ve vybraných evropských revolucích
- na vybraných příkladech demonstruje základní politické proudy
- vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií

MODERNÍ DOBA

Žák

- na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky
- rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů
- charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu
- na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv
- zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí

ROZDĚLENÝ A INTEGRUJÍCÍ SE SVĚT

Žák

- vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků
- vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce
- posoudí postavení rozvojových zemí
- prokáže základní orientaci v problémech současného světa

Školní výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky (možné formy a metody práce, mezipředmětové vztahy...)
<p>Žák</p> <ul style="list-style-type: none"> vysvětlí na příkladech důležitost historického poznání definuje základní dějepisné pojmy 	<p><u>Člověk v dějinách</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Úvod do studia dějepisu <ul style="list-style-type: none"> význam zkoumání historie základní dějepisné pojmy (dějepis, historie, vědy nápomocné zkoumání historie) 	<p>EV OSV VDO VMEGS MKV</p>	<ul style="list-style-type: none"> M - Stavitelé chrámů M - šedesátková soustava F - slavní vynálezci Vv - portréty bohů
<p>Žák</p> <ul style="list-style-type: none"> vyjmenuje některé instituce v regionu, které shromažďují historické prameny rozdělí historické prameny a uvede konkrétní příklady popíše vlastními slovy práci archeologa a náplň archeologie 	<ul style="list-style-type: none"> prameny a jejich dělení získávání informací o minulosti instituce, v nichž jsou informace shromažďovány (archivy, muzea, galerie, knihovny) 		
<p>Žák</p> <ul style="list-style-type: none"> popíše některé způsoby měření času definuje kalendář a letopočet uspořádá hlavní historické epochy načrtne a popíše jednoduchou časovou osu orientuje se na mapě 	<ul style="list-style-type: none"> měření času, kalendáře, letopočet, časová osa práce mapou 		

Školní výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky (možné formy a metody práce, mezipředmětové vztahy...)
<p>Žák</p> <ul style="list-style-type: none"> • popíše podle obrázku život pravěkých lidí • vysvětlí rozdíl mezi obdobím přisvojovacího hospodářství a výrobním hospodářstvím • pojmenuje kovy zpracovávané v pravěku a seřadí je chronologicky 	<p><u>Počátky lidské společnosti</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pravěk <ul style="list-style-type: none"> • vývoj člověka • druhy člověka v pravěku • porovnání tělesnou konstituci pravěkého a dnešního člověka • rozdělení a charakteristika pravěku • způsob výroby pravěkých nástrojů, způsob obživy, dovednosti pravěkých lidí, seznámení s kulturou pravěkých lidí • život v pravěku • archeologické kultury na našem území 		
<p>Žák</p> <ul style="list-style-type: none"> • poznává základní rysy prvních starověkých civilizací • nalezne souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem starověkých civilizací a zdůvodní význam řek • uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového 	<p><u>Nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Starověk <ul style="list-style-type: none"> • první starověké civilizace (Mezopotámie, Egypt, Čína, Indie) • Řecko, Řím 		<ul style="list-style-type: none"> • užití obrazového, encyklopedického a multimediálního materiálu

Školní výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky (možné formy a metody práce, mezipředmětové vztahy...)
<p>kulturního dědictví</p> <ul style="list-style-type: none"> • orientuje se na mapě starověku • vystihne přínos jednotlivých starověkých států pro další vývoj civilizace • prokáže vliv písma a užití číslic na vývoj společnosti • získá informace o vybrané osobnosti antiky z jakéhokoliv oboru • srovná vybrané formy vlády ve starověkých státech • porovná pozice vybraných společenských vrstev starověkých států • pojmenuje příčiny zániku vybraných civilizací 	<ul style="list-style-type: none"> • kultura a umění starověku • náboženství (egyptské, řecké a římské, hinduismus, buddhismus, judaismus, křesťanství) • antická kultura – vybraná osobnost antiky, vliv antické kultury na rozvoj antické civilizace, ovlivnění římské kultury řeckou, informace o judaismu a křesťanství • státní zřízení starověkých států- právní normy, městské státy – Sparta, Athény, kolonizace, způsoby vlády 		

Školní výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky (možné formy a metody práce, mezipředmětové vztahy...)
<p>Žák</p> <ul style="list-style-type: none"> • ilustruje s pomocí mapy směr stěhování národů • vystihne hlavní příčiny stěhování národů • jednoduše popíše vznik Velké Moravy • vysvětlí vztah českého státu k Velké Moravě a k západoevropským říším a k Byzanci • objasní základní prvky křesťanství • vyhledá názorové střety světské a církevní moci • ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti • charakterizuje románský a gotický sloh • doloží rozdíly mezi románským slohem a gotikou ukázkami 	<p><u>Křesťanství a středověká Evropa</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Raný středověk <ul style="list-style-type: none"> • úvod do dějin středověku • práce s časovou osou • stěhování národů • křesťanství v raném středověku • kmeny v Evropě • první středověké říše • společnost v raném středověku • mimoevropský svět v raném středověku • Vrcholný středověk <ul style="list-style-type: none"> • ustálení států v Evropě • dvorská a měšťanská kultura • vliv náboženství na vznik ozbrojených konfliktů • pokrok ve vzdělání • gotika • doba Lucemburská • renesance 	<p>EV OSV VDO VMEGS MKV MV</p>	<ul style="list-style-type: none"> • F - slavné osobnosti vědy • Vv - románský sloh a gotika • Z - stěhování národů • Hv - poslech gotické a renesanční hudby • Ov - typy států

Školní výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky (možné formy a metody práce, mezipředmětové vztahy...)
<p>Žák</p> <ul style="list-style-type: none"> • dá do souvislosti rozvoj vzdělání a objevování antických ideálů • vyhledá některé z myšlenek volajících po nápravě církve • postihne příčiny vzniku husitského hnutí • na základě obrázku či textu vypráví o husitské tematice • roztřídí důsledky a příčiny zámořských objevů • uvažuje nad významem zámořských objevů • vysvětlí ztrátu samostatnosti českého státu • popíše situaci českého státu v rámci habsburské monarchie • oddělí příčiny třicetileté války od jejích důsledků • definuje a ukáže na příkladech absolutismus, konstituční monarchii, parlamentarismus • na základě obrázků rozpozná vybrané kulturní slohy a ukáže jejich průvodní znaky 	<p><u>Objevy a dobývání, počátky nové doby</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Novověk <ul style="list-style-type: none"> • proměny ve společnosti • humanismus a renesance • zámořské objevy • husitství • změny v nahlížení na církev • rozdělení křesťanství • habsburská monarchie • třicetiletá válka • proměny společnosti po třicetileté válce • úpadek feudálního systému 		

Školní výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky (možné formy a metody práce, mezipředmětové vztahy...)
<p>Žák</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpozná změny modernizující se společnosti • dá do souvislosti myšlenky VFR, události napoleonských válek a postupný rozklad feudálního řádu • rozliší jednotlivé fáze národního obrození • analyzuje předpoklady pro vznik národních obrození • popíše vznik nových vrstev společnosti • objasní nerovnoměrnosti v modernizaci společnosti • vyhledá společné prvky kolonií • přiřadí nejvýznamnější kolonie mateřským zemím • odhadne příčiny konfliktů mezi koloniemi a mateřskými zeměmi 	<p><u>Modernizace společnosti</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • velká francouzská revoluce a napoleonské války • zrod moderní společnosti • národní obrození • kulturní vlivy a směry • mimoevropský svět a kolonialismus 	<p>EV OSV VDO VMEGS MKV MV</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Čj - národní obrození • Vv - umělecké směry • Hv - národní obrození • Ov - typy států

Školní výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky (možné formy a metody práce, mezipředmětové vztahy...)
<p>Žák</p> <ul style="list-style-type: none"> • vlastními slovy vyjádří důsledky zneužití techniky a doloží svoje teze příklady z historie • vyhledá klady a nedostatky demokratických systémů • charakterizuje vybrané totalitní systémy • vyhledává společné znaky totalitních systémů • uvede příklady negativního působení totalitních systémů v regionu • na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a doloží jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv • shrne informace vypovídající o Československu (politika, společnost, hospodářství ...) 	<p><u>Moderní doba</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • 1. a 2. světová válka • meziválečný vývoj • vzestup totalitních systémů • poválečné uspořádání světa • bipolarizace světa • 80. a 90. léta 20. století 	<p>EV OSV VDO VMEGS MKV MV</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Čj - umělecké směry 20. století • Př + Ch - atomová bomba • Ov + Z - poválečné uspořádání Evropy • Nj - válečné události

Školní výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky (možné formy a metody práce, mezipředmětové vztahy...)
<p>Žák</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlí termín bipolární svět • vyjmenuje příklady mezinárodní spolupráce v Evropě, popř. ve světě • vysvětlí termín rozvojové země • přiřadí k tomuto termínu příklady konkrétních zemí • prokáže na vybraném současném jevu orientaci v problémech současného světa 	<p><u>Rozdělený a integrující se svět</u></p>		

